

ПРОБЛЕМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ТГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

**Науково-дослідний інститут соціально-
економічного розвитку міста**

**НДВ соціологічних досліджень, моніторингу та
прогнозування**

МЕТОДОЛОГІЯ

- ▶ **Мета:** вивчення громадської думки киян щодо проблем зайнятості та працевлаштування в столиці під час воєнного стану
- ▶ **Методи дослідження :**
 - ▶ *Онлайн опитування (Computer Assisted Web Interviewing) з використанням нової технології RatingBot, із запрошенням респондентів до участі в опитуванні у месенджерах Telegram та Viber, на основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів. (Збір первинної соціологічної інформації - ТОВ «Перша рейтингова система»)*
 - Терміни:** з 15 по 19 жовтня 2022 року
 - Обсяг та характеристики вибірки:** 800 респондентів у віці 18 років та старше, які постійно проживають у столиці.
 - Похибка вибірки:** стандартні відхилення при достовірних 95% співвідношенні змінних від 0,1:0,9 до 0,5:0,5 складають 2,1-3,6%
 - ▶ Фокус-групові дискусії, які проводилися 30 жовтня, 01 листопада 2022 року. (Збір первинної соціологічної інформації - ТОВ «Перша рейтингова система»)

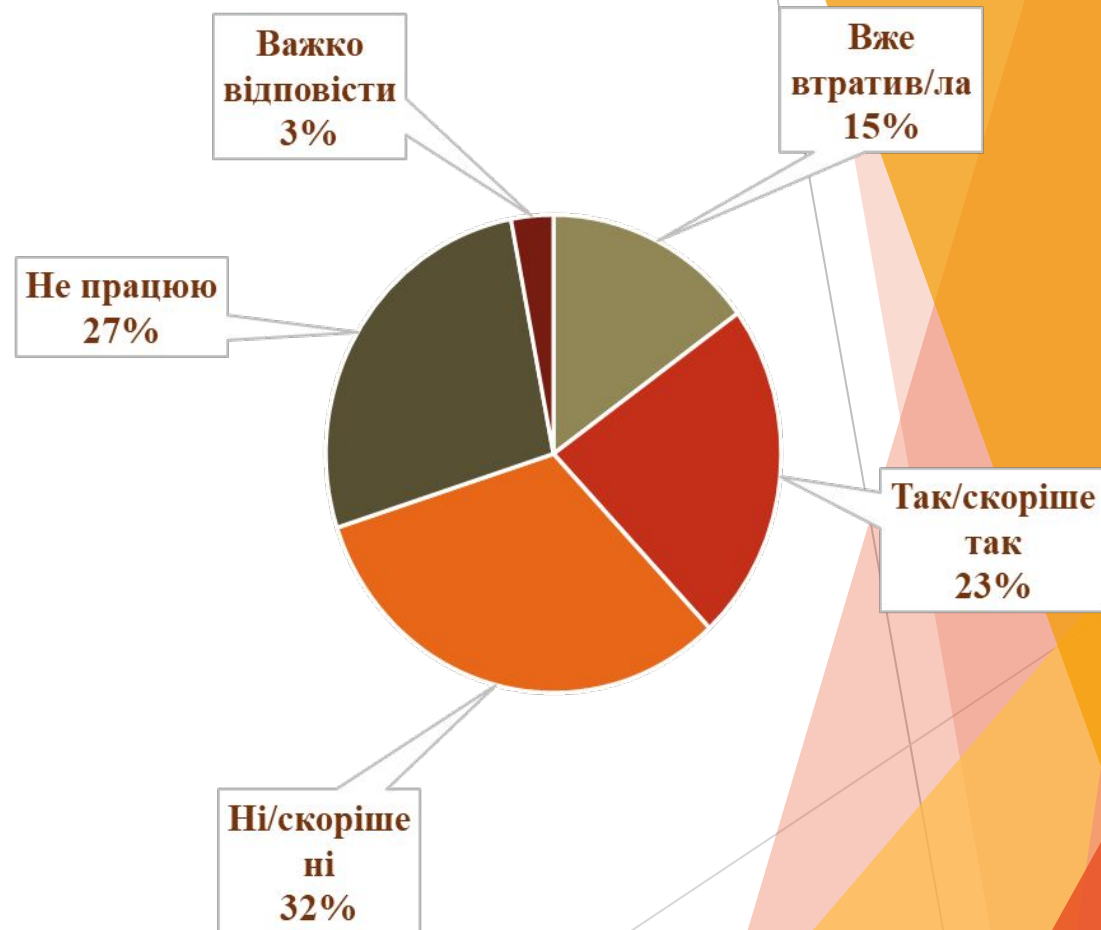

ОЦІНКА КИЯНАМИ ЗАГРОЗИ ВТРАТИ РОБОТИ

15% респондентів каже про втрату своєї роботи за час війни та 23% киян - про ймовірність втрати роботи.

Лише третина опитаних киян говорить про малу ймовірність залишитися без роботи в найближчі три місяці

ОЦІНКА КИЯНАМИ ЗАГРОЗИ ВТРАТИ РОБОТУ

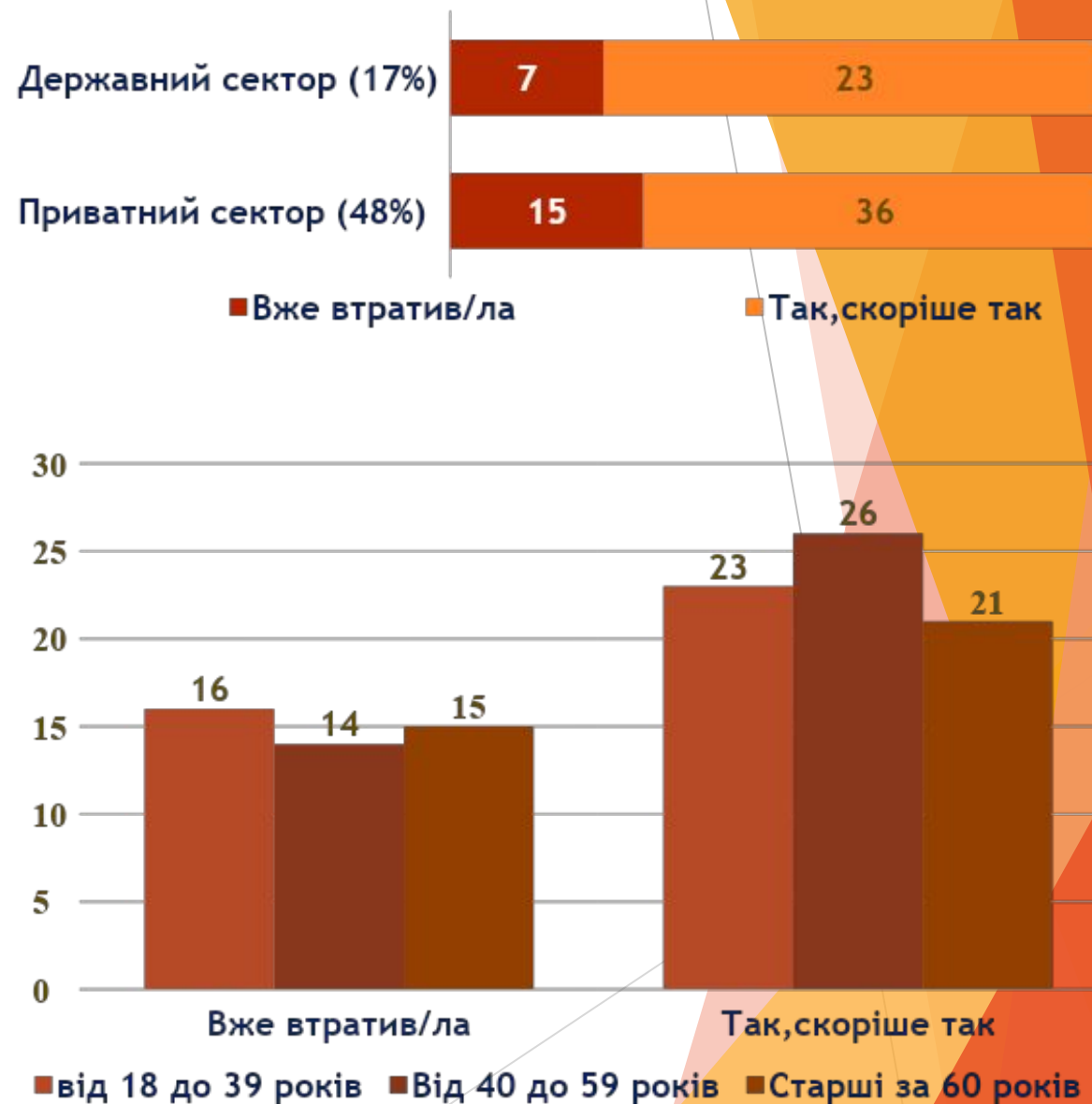

ОЦІНКА КИЯНАМИ ЗАГРОЗИ ВТРАТИ РОБОТИ

Більшу загрозу втратити роботу мають кияни, які працюють в приватному секторі - 15% з них вже втратили роботу, порівняно із киянами, які працевлаштовані на державних підприємствах

Кияни середнього віку - від 40 до 59 років - більш схвильовані можливістю втратити роботу та вже 14% киян цієї вікової групи залишилися без роботи під час війни.

ОЦІНКА КИЯНАМИ МОЖЛИВОСТІ ВТРАТИ РОБОТИ

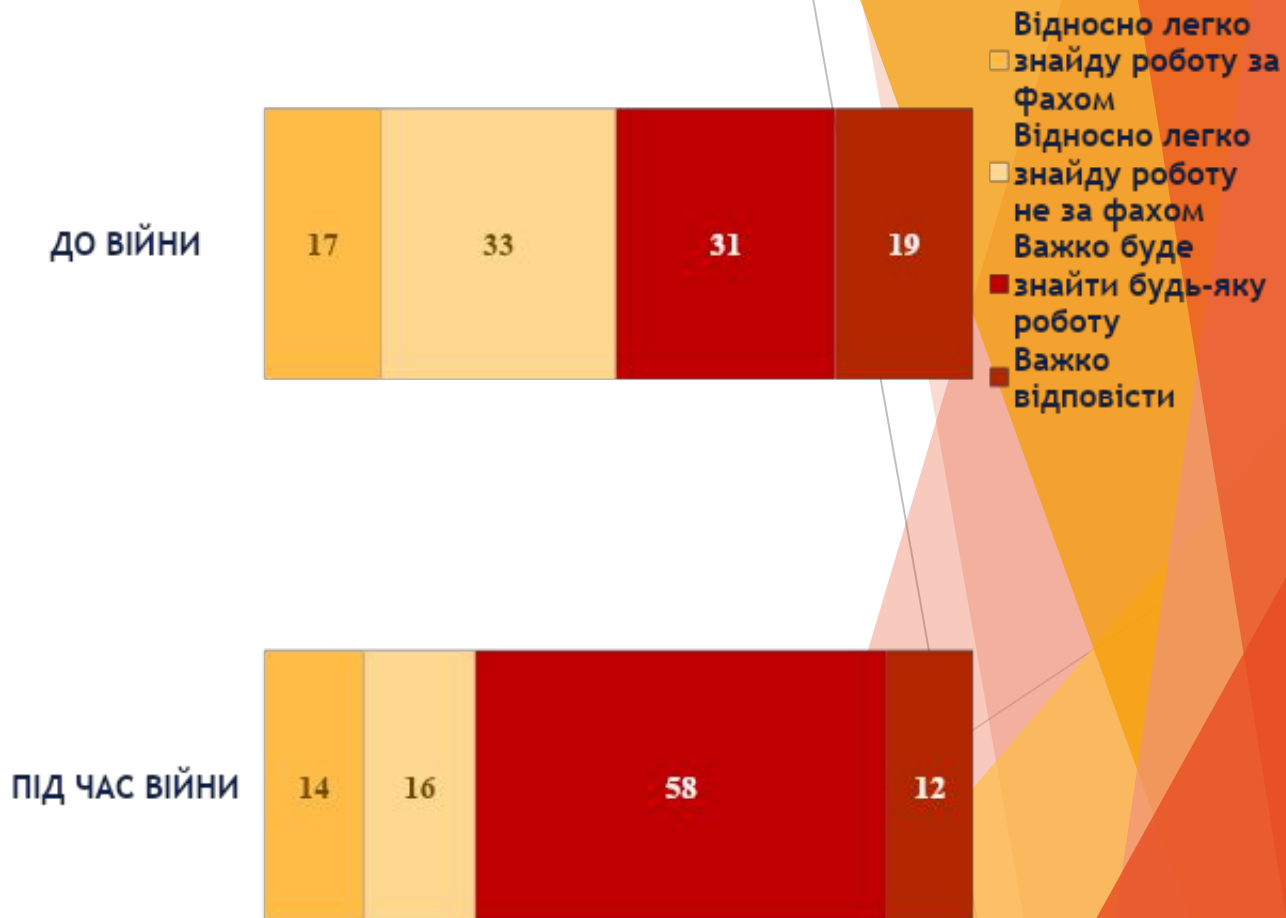

ОЦІНКА КИЯНАМИ МОЖЛИВОСТІ ЗНАЙТИ РОБОТУ

Майже в два рази зросла кількість киян, яка каже про те, що важко буде знайти будь-яку роботу під час війни порівняно із довоєнним періодом - з 31% до 58%; і лише 16% киян каже про те, що відносно легко знайде роботу не за фахом (до війни - 33%).

ОЦІНКА КИЯНАМИ МОЖЛИВОСТІ ЗНАЙТИ РОБОТУ

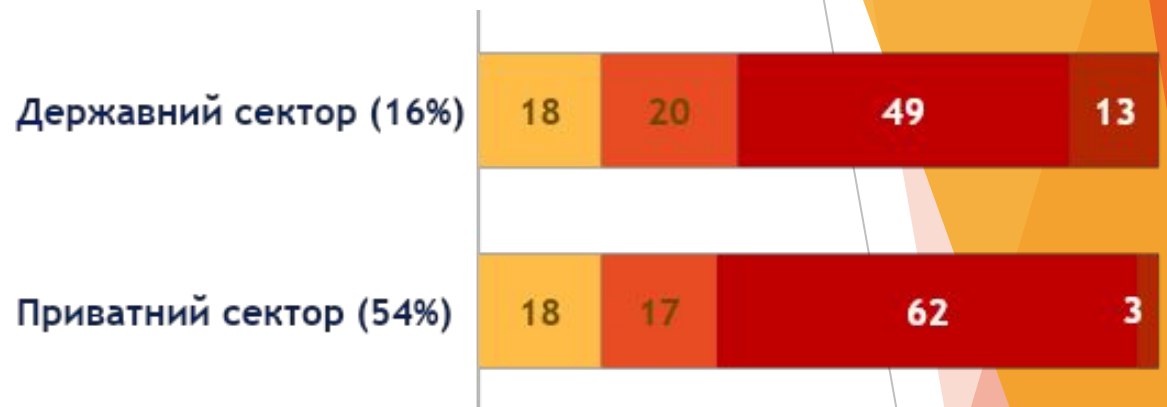

ОЦІНКА КИЯНАМИ МОЖЛИВОСТІ ЗНАЙТИ РОБОТУ

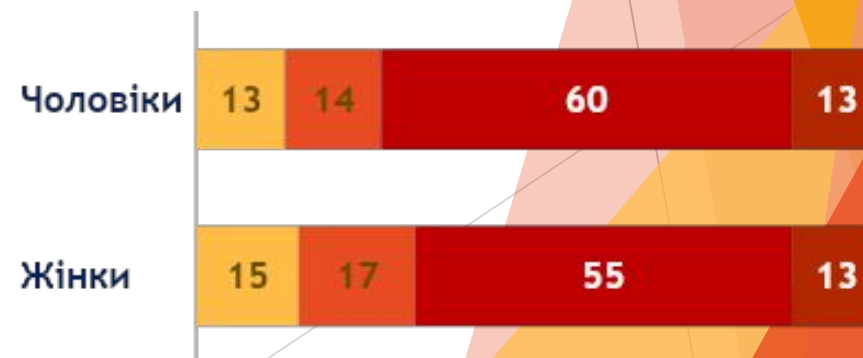
Більш песимістичні настрої киян щодо можливості знайти роботу панують у шукачів роботи в приватному секторі (62%) порівняно із державним (49%).

А також чоловіки (60%), на відміну від жінок (55%), є менш оптимістичними в ситуації можливого знаходження роботи у разі такої необхідності.

ОЦІНКА КИЯНАМИ МОЖЛИВОСТІ ЗНАЙТИ РОБОТУ

- Відносно легко знайду роботу за Фахом
- Відносно легко знайду роботу не за Фахом
- Важко буде знайти будь-яку роботу
- Важко відповісти

МАСШТАБИ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ Є ЗНАЧНИМИ, БЕЗ ЯВНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ

Респонденти песимістично оцінюють можливість повернення співвітчизників додому, зважаючи на наявну небезпеку перебування в Україні та:

- ❖ відсутність власного житла в Україні, пошкодженого внаслідок війни, - *«Если у человека, допустим, разрушено жилье. Или негде стало жить, то, соответственно, человек вынужден поменять место жительства, выехать»*
- ❖ готовність мігрувати з країни в країну, порівнюючи соціальні бонуси перебування у кожній країні, - *«Дружина мого троюрідного брата з їх маленьким 9-річним сином зараз мешкають у Хорватії. Вони спершу поїхали наприкінці весни до Болгарії і там мешкали. Потім там якось змінилися умови, і через 2 місяці вони поїхали до Хорватії і зараз там мешкають»*
- ❖ меркантилізацію міграції внаслідок війни, - *«У меня есть такой пример, одна семья недалеко от меня живет. Они выехали в первую волну. Но потом, «оговтавшись»... декілька членів сім'ї повернулись. Но узнав, что в Германии, в Гамбурге, там дают 420 евро на душу, это гораздо больше, чем сидеть без работы дома. И они вот уже обдуманно, продуманно, всё-таки вернулись назад и оформили себе эту полугодичную помощь. А если с детками, это 2000»*
- ❖ досягнення більшого благополуччя та успішності за кордоном у порівнянні із наявними можливостями до війни, - *«Она была клининг-менеджером. Она уехала в Италию и сейчас довольно успешно устроилась. Купила галерею, рисует картину на нашу тематику. И уже открыла свою выставку», «В мене є подруги, які виїхали в Німеччину і вже повернулись в Польщу. А є декілька подруг, особливо одна, яка поїхала в Бельгію. Вона там знайшла стажування, і її в Брюссель заберуть скоро»*

ОЦІНОЧНІ ПРОГНОЗИ ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ МІГРАНТІВ В УКРАЇНУ ПІСЛЯ ВІЙНИ Є ПЕРЕВАЖНО ПЕСИМІСТИЧНИМИ

Стримуючими чинниками міграції за межі України, про які найчастіше кажуть респонденти, виступає:

- ❖ **неготовність пасивного перебування за кордоном**, - «*Да, я ось коли виїхала за кордон, я ж там пробула перший місяць, потім ще півтора місяці. І я чому це кажу, те що спочатку це все дуже круто, що тобі там всі так допомагають, і їжею, і різними там засобами, і тому подібне. Але потім ти така сидиш, сидиш і розумієш, що ну так можна довго сидіти і нічого не робити. Ну і це якось, не знаю... Якось не дуже добре*»
- ❖ **наявність немобільних родичів та відповідальність за них**, - «*у меня бабушка плохо ходит. И я даже если вывозить куда-то, ну это нереально просто. Поэтому да, я осталась здесь, поближе к бабушке. Не дай бог что, я рядом*»
- ❖ **бажання бути разом з усіма членами родини**, - «*На данном этапе за пределами Украины никого нема. Потому что мы поговорили с семьей и решили быть до конца войны в Украине, все вместе. Посъезжались с разных стран обратно. С Ирландии, с Вильнюса, с Польши. Мы сейчас все в Украине, в Киеве*»

Серед оцінок повернення мігрантів внаслідок війни **переважають прогнози повернення незначної частини українців, що виїхали внаслідок війни:**

- ❖ «*І десь 20% це мої друзі, які виїхали і скоріше за все вже не повернуться, бо вони там знайшли, наприклад, якісь кращі умови*»,
- ❖ «*У меня, наверное, процентов 80 уехало из Украины. И из них, наверное, процентов 10 вернется*»,
- ❖ «*90% лишились і лишаяються в Україні, 10% поїхали з України, і, на жаль, вони не повернуться, я в цьому впевнений*»

Часові траєкторії міграції українців є різними, однак, **прикладі внутрішніх міграцій киянами наводяться рідше, ніж зовнішніх:**

- ❖ «*Я думаю, у каждого есть такая подружка, которая была во Франции со всех городов*»

ОЦІНКА СИТУАЦІЇ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Всі без виключення респонденти **негативно оцінюють стан та тенденції, які склалися на даний момент на ринку праці, та мають побоювання, що ситуація не покращиться на ринку праці, зокрема пропозицій на ринку, раніше ніж закінчиться війна.**

- ❖ *«Я двічі змінював місце роботи за цей військовий час. І спершу я втратив те місце роботи, де я дуже довго працював. Потім знайшов інше, менш оплачуване, завдяки своєму знайомому. Там на першому відбулося скорочення, і зараз працюю на третьому, ще гіршому, скажімо так. Знов через знайомого я його знайшов. В мене є багато прикладів, де люди просто не можуть знайти роботу взагалі»*

Опитані респонденти кажуть про **поступову готовність киян та ВПО працювати за меншу, ніж до війни, винагороду за працю, а також погоджуватися на роботу, яка потребує меншої фаховості або досвіду, ніж має той, хто шукає роботу.** Респонденти звертають увагу на:

- ❖ **тенденцію зниження винагород за працю**, - *«Я бачу тенденцію, що поступово знижається оплата труда. Та, яка рік тому була, там на 20% вже нижче. А тоді проходить ще півроку і ще 20%»*, «конечно, по грошам те, що було до війни, що зараз, це... Дві різні речі»
- ❖ **складність працевлаштування для осіб середнього віку та старше, порівняно із молоддю**, - *«Відкриваються підприємства, але є внутрішня міграція, яка дозволяє, скажімо так, людям, наприклад, із Харківського регіону, із Криворізького регіону переїжджати в Київ. І це молоді люди, і вони переважно займають нові місця і фактично конкурують з киянами, які, наприклад, могли б влаштуватися. Наприклад, я не можу конкурувати з молодшою людиною у віці, наприклад, 20 років. Обирають його, тому що він молодше і все. І він*

ОЦІНКА СИТУАЦІЇ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ ПРАЦІ

- ❖ **втрату робочих місць, спричинену війною, скорочення годин/ставок роботи,** - *«Меня сократили. Я работала в хорошей местной компании. Но, к сожалению, началась война и сократили полностью», «Я до последнего дня работал в аэропорту «Киев». Но всё закрылось, и 4 месяца был без работы», «Я тоже была 3 месяца за свой счёт. Потом нас перевели, слава богу, не сократили, и вот я сейчас работаю на складе на полставки»*
- ❖ **декваліфікацію та готовність опанувати наявні вакансії ринку праці,** - *«Я меняла работу. Потому что с началом этой войны предприятие закрылось. Я месяца 1,5 посидела, потом отзвонилась, и мне сказали, что, нет, мы не планируем возобновлять работу. Поэтому я пошла на почту. Это самое ближайшее, что есть от дома. В случае чего добежать, прибежать и так далее»*

НОВИЙ ПРІОРИТЕТ У РАЗІ ПОШУКУ РОБОТИ ДЛЯ КИЯН – НЕЗНАЧНА ВІДДАЛЕНІСТЬ РОБОТИ ВІД ДОМУ ТА НАБЛИЖЕННЯ РОБОТИ ДО ДОМУ З ПРИЧИН ТРИВОГИ ЗА РІДНИХ ТА СИТУАТИВНОЇ РОБОТИ МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

- ▶ *«для меня отпугивающий фактор - это территориальная отдаленность от дома. Потому что добираться сейчас с воздушными тревогами очень тяжело!»*
- ▶ *«Я вот уже месяц как стою в Центре Занятости. По специальности я педагог - переводчик. Мне за этот месяц предложили две вакансии, которые находятся на*

МОЖЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ У КИЄВІ Є НЕЗАДОВІЛЬНИМИ

Опитані респонденти кажуть про складності працевлаштування у столиці, незважаючи на наявність відповідних оголошень, з причин:

- ❖ **звуження ринку вакансій, крім ринку послуг**, - «Є вакансії у сфері послуг. Якщо, припустимо, оці ресторани, касири там, то це можна знайти. А вже якщо брати по спеціальності... у архітектурі, в геодезії, то це вже важко»
- ❖ **відсутність вакансій, що потребують значної або певної кваліфікації**, - «Квалифицированную работу в Киеве достаточно сложно найти. А если неквалифицированный труд, то грузчики, кассиры, может быть что-то такого рода. То ну больших проблем нету»
- ❖ **наявність тимчасових пропозицій працевлаштування**, - «Из Рубежного приехали, переселенцы. Так они на протяжении где-то месяцев 3 искали работу. Очень тяжело им это всё давалось. И люди с высшим образованием, работали тоже на заводе. И тут нашли на складах грузчиками, так перебиваются. Очень тяжело», «Мій досвід – вже 2 неділі я без роботи. Я пытался подработки найти, в принципе там подработку нашел, ну, онлайн там, собеседование прошел. Сколько-то заработал. А так, в принципе, больше ничего...»
- ❖ **прискіпливості відбору з боку роботодавців**, - «Я сама теж довго так шукала роботу. Тому я знаю, що можна купу резюме відсилати, а насправді ніхто їх навіть відкривати не буде»
- ❖ **наявності вакансій з мінімальними винагородами за роботу**, - «Я вважаю, що зараз в Києві навіть нормальну роботу знайти дуже важко. В принципі, роботу, яка більш-менш буде задовольняти мінімальні життєві потреби людини – можливо. Ну але набагато,

СТАВЛЕННЯ ДО КОНЦЕПТУ ЦІЛЬОВОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ З МЕТОЮ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ – КРИТИЧНІ

Респонденти стримано та критично ставляться до ідеї цільової мобілізації, яка передбачає залучення населення до робіт з відновлення інфраструктури, що була пошкоджена внаслідок війни. Існує сприйняття загальної цінності та необхідності відновлення країни, однак грошове відшкодування такої роботи з відбудови або створення нових будівель, нових доріг, інфраструктури, можливо, польових робіт, всі респонденти, а особливо чоловіки, вважають не адекватним, -

- ❖ *«Нужна нормальная зарплата, но не 6700, когда тебе со старта говорят, что иди и строй»*

Респонденти пропонують **формувати волонтерські ініціативи відбудови країни та міст**, -

- ❖ *«Тут, по любому, каждый бы участвовал как в волонтер. Просто сказать, что, ребята, сейчас надо собратсья, допустим. Мне кажется, что на волонтерских началах, добровольных началах люди сами по призванию соберутся, как мы показали, что мы и делаем всю войну, мы сами можем»,*

а також, **сформувати комбінаторну підтримку у відновленні країни тих, хто має роботу, за принципом участі час від часу у відбудові країни**, -

- ❖ *«Совмещать с его основной работой, чтобы он не терял свою работу, а в свободное время, в выходные к этим работам был причастен. Один або два дні на тиждень чоловік, який відповідно підпадає під цю мобілізацію, їде і працює. При цьому зберігається відповідно робоче місце, відповідно заробітна плата взагалі ніяк не падає – це вже нехай буде у сфері відносин держава-підприємство»*

ПРИЧИНИ ВІДТЯГУВАННЯ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДОДОМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Серед головних чинників, що утримують від повернення до України українських мігрантів, респонденти зазначають:

- ❖ **реалізацію деякими українцями своєї життєвої мрії у довоєнні часи щодо переїзду за кордон**, - *«Люди звонят и говорят, слушай, как круто...: «Я, перед войной собиралась ехать, и надо было порядка 2000 евро заплатить, чтобы там оформиться и всё сделать. А тут, волонтеры вывезли меня бесплатно!!! Я там живу, у меня там полный пансион, меня кормят, одевают, предоставил Красный крест жильё. Такой подарок судьбы, я даже не могла и думать»»*
- ❖ **кращі соціальні умови та стандарти, зокрема отримання медичних послуг**, - *«Те, кто выехал за границу, они будут сидеть там . Трёхразовое питание в ресторане, пять блюд можно выбрать. Они говорят, что мы возвращаться не собираемся, нас здесь всё устраивает», «У меня знакомая, ей 63 года, она из Бучи. Ей удалось перед самой оккупацией Бучи уехать чуть ли не последней маршруткой. Она полгода жила в Варшаве, и она очень довольна, потому что сразу после всех волнений, у неё было предынфарктное состояние. Ей оказали очень хорошую медицинскую помощь. Она просто выжила. Понимаете, у нас не тот уровень медицины...»*
- ❖ **можливість отримання освіти та опанування іноземних мов у родин з дітьми**, - *«люди, которые с детьми, однозначно пока возвращаться не будут. Потому что здесь нет нормальных условий, обучение онлайн это не то. Там сейчас дети на ура учат иностранные языки. И английский, и французский уже, и вот эти вот все диалекты. Это прекрасно для ребёнка. Ребёнок социализирован»*
- ❖ **більш якісні перспективи майбутнього життя порівняно з Україною**, - *«Он сейчас в Финляндии живёт, Красный крест ему выделил двухкомнатную квартиру, полностью оплачивает всё. Он нашёл работу. 2500 евро он получает. Плюс 400 евро на каждого. Их четверо. В районе 4000 они получают. Он купил машину, и он не собирается никуда возвращаться. Я, говорит хочу, чтобы дети здесь получили*

ОЦІНКА ПОДАЛЬШИХ ДІЙ КИЯН ЩОДО ВИЇЗДУ ЗІ СТОЛИЦІ

Щодо можливості покинути місто Київ сьогодні, поширеною є думка, що нічого не змусить виїхати з Києва. В той же час були перелічені основні причини виїзду на теперішній момент.

Можливі причини виїзду з Києва сьогодні, що називають респонденти:

- ❖ **загострення небезпечових ситуацій: обстріли і можливі наступи**
- ❖ **фінансові проблеми внаслідок відсутності роботи**
- ❖ **відсутність світла, газу та тепла у квартирах**
- ❖ **екстрена евакуація через непереробні обставини**

ОЦІНКА ПОДАЛЬШИХ ДІЙ КИЯН ЩОДО ВИЇЗДУ ЗІ СТОЛИЦІ ДО ІНШИХ МІСТ ТА РЕГІОНІВ КРАЇНИ

Що стосується тих, хто виїхав з Києва до інших міст, то вони, зазвичай, орієнтуються на повернення до Києва. Під час дискусій від респондентів лунала думка, що немає причин, щоб залишитись в інших регіонах.

В той же час окремі кияни можуть залишитися в інших регіонах нашої країни з наступних причин:

- ◆ знаходження в інших регіонах роботи та сприятливих умов для проживання
- ◆ проживання протягом тривалого часу в іншій місцевості сприяє виникненню зв'язків в цьому місці - «осідання» у новій місцевості
- ◆ відсутність умов для повернення - щоб повернутися, людина має розуміти, що в неї буде робота та упорядкований побут, в тому числі опалення
- ◆ нестабільна та мінлива ситуація в столиці

ЧИННИКИ, ЯКІ БУДУТЬ СПРИЯТИ ПОВЕРНЕННЮ МІГРАНТІВ-УКРАЇНЦІВ В УКРАЇНУ

Респонденти вважають, що повернення українців додому можливе, перш за все, якщо покращаться умов перебування в Україні порівняно із умовами, що мають українські мігранти за кордоном - *«Когда у нас будет предложение лучше, чем там, где они находятся, тогда вернутся все!»*

ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ ПОВЕРНЕННЯ

- ❖ **Відсутність легалізованого статусу в ЄС та інших країнах** – *«Статус громадянина і статус приїжджої людини дуже відрізняються. У тебе буде інша зарплатня, інший соцпакет. І це буде змушувати повертатися. Люди будуть вертатись 100%»*
- ❖ **Політика країн щодо соціального забезпечення українців-мігрантів** – *«У меня есть знакомые, которые выехали с ребёнком инвалидом, мать пенсионерка и не работает дочка. И они получают социальное пособие. Вот если им прекратят его платить, куда они денутся? Вот им надо будет выехать из социального жилья, и рботать никто из них не пойдёт. Мама не сможет, дочка не знает язык, ребёнок, естественно требует отдельной поддержки»*

ВНУТРІШНІ ЧИННИКИ ПОВЕРНЕННЯ

- ❖ **Налагодженість систем освіти, охорони здоров'я, соціальної допомоги та працевлаштування** – *«Повертатись будуть, якщо сім'я з дітьми, якщо тут буде соціальне забезпечення – садочки, школи. Якщо людина втратила житло, то вони мають зрозуміти, що вони повернуться, і їм буде де жити. Тоді вони зможуть тут і працювати на цих будівництвах. Якщо не буде, де жити, то куди вони будуть повертатись – в вагончик з дитиною? Ну навряд чи...»*

ЩО ПОТРІБНО ЗРОБИТИ ВЛАДІ МІСТА ЗАДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ КИЯН В СТОЛИЦЮ

- ❑ забезпечити киян роботою та зарплатою, відкрити підприємства, розвивати економіку
- ❑ побудувати метро на Троєщину та Виноградар та подбати про транспортну інфраструктуру в цілому
- ❑ залучити інвестиції з інших країн
- ❑ забезпечити соціальні гарантії, в тому числі підтримати тих, хто втратив роботу
- ❑ припинити зростання цін
- ❑ ліквідувати нечесні тендери
- ❑ забезпечити прозорість прийняття рішень, виключити можливість красти
- ❑ забезпечити пенсіями
- ❑ зацікавити бізнес, щоб він працював
- ❑ навести лад на ринках міста
- ❑ боротися з корупцією, щоб вистачало грошей на облаштування міста
- ❑ забезпечити якісну освіту та медицину
- ❑ подбати про безпеку міста, щоб мешканці почували себе в безпеці
- ❑ запровадити український «план Маршалла» (програма економічної допомоги державі після війни)
- ❑ дати відчуття людям, що вони потрібні (щось аналогічне ситуації із запрошенням фахівця з-за кордону, коли його з родиною цілком забезпечують всіма матеріальними благами, а

ПЕРЕЛІК ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАБІЛІЗАЦІЮ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ У КИЇВСЬКІЙ ГРОМАДІ

- ❖ підвищення мобільності робочої сили (з різних регіонів країни), як наслідок - її більша конкурентоздатність саме в столиці
- ❖ експортування нових знань/навичок/підходів тими, хто повернеться з країн тимчасового проживання після завершення війни та запропонує більш конструктивні підходи економічного відновлення в межах своєї професійної ніші
- ❖ досягнення енергетичної незалежності, внаслідок заміни пошкодження інфраструктури, що призведе до орієнтації на менш енергоємні підприємства
- ❖ вступ до ЄС, який допоможе післявоєнній відбудові столиці
- ❖ перспектива надходження значних ресурсів країн-партнерів у відбудову економіки України, зокрема, у столицю, що може бути поштовхом для появи нових робочих вакансій
- ❖ можливість заміщення продуктових та товарних лакун, що належали РФ та Білорусі, використовуючи потенціал столичних виробництв
- ❖ необхідність скористатися нівельованими бар'єрами щодо української продукції в ЄС внаслідок війни
- ❖ можливий інтенсивний розвиток різних бізнесів у Києві завдяки процесам релокації бізнесів, робочої сили та підприємців різних областей країни, які розглядають столицю як перспективну територію для оновлення власного бізнесу